

Happy orchid – uitgebreid verslag

De Phalaenopsis of vlinderorchidee heeft de laatste decennia een geweldige opmars beleefd. De orchidee is alomtegenwoordig en bijna overal te koop. Niet alleen als kamer- en vensterbankplant is de Phalaenopsis populair maar ook als decoratief patroon op t-shirts, dekbedden, rolgordijnen, fotobehang, koffiemokken, servetten en ga zo maar door. Kunstenaar Frank Bruggeman – zelf geen groot liefhebber van de Phalaenopsis – trok er met zijn *Happy orchid* bestelwagen op uit om inwoners en bezoekers van Den Bosch te ondervragen over deze orchidee. Mensen die zich liet interviewen kregen een gratis orchidee.

Op zaterdagmiddag 28 november 2015 stond de bestelwagen van Frank Bruggeman op het trottoir voor galerie Majke Hüsstege in de Verwerstraat. Bij deze gelegenheid werden 28 interviews afgenomen. Op Hemelvaartsdag 5 mei 2016 vond een herhaling van de actie plaats tijdens de drukbezochte Geraniummarkt in het centrum van Den Bosch. Bij deze gelegenheid werden 50 mensen geïnterviewd. Elk interview bestond uit acht vragen en de meeste interviews duurden zo'n drie tot vijf minuten. Uiteraard was lang niet iedereen die benaderd werd bereid zich te laten interviewen, ook niet nadat een gratis orchidee in het vooruitzicht was gesteld. Sommige mensen hadden geen tijd of geen zin, andere mensen vertrouwden de zaak niet ("Gratis? Dat bestaat niet!"). Slechts een zeer beperkt aantal mensen gaf beslist te kennen dat ze niet van de orchidee hielden of de plant zelfs verafschuwden.

Hieronder volgen de uitkomsten van het onderzoek, dat overigens geen wetenschappelijke pretenties heeft.

Naam van de orchidee

Van de in totaal 78 ondervraagden weten 10 personen de juiste Latijnse naam, terwijl 8 ondervraagden bij benadering de juiste naam weten: Philonopsis, Penelopsis, Phale-nogwat, iets dat begint met een P, een naam die een beetje lijkt op poliep, etc. Grappig is dat 1 ondervraagde niet op de naam van deze orchidee komt maar wel bij benadering op de naam van een andere orchidee, te weten de Cymbidium: "Dit is niet de Cymbalion maar die andere, kom hoe heet die nou..." De Nederlandse naam vlinderorchidee wordt slechts door 3 personen spontaan genoemd, wat erop duidt dat deze naam veel minder ingeburgerd is dan de Latijnse naam. Van de ondervraagden die de juiste naam niet weten, vinden er 38 dat deze plant wat hen betreft simpelweg kan worden aangeduid als "orchidee" of "gewone orchidee". Dan zijn er nog 8 ondervraagden die met een fantasienaam komen: happy-orchidee (2 x genoemd, ongetwijfeld gebaseerd op de naam op Bruggemans bestelwagen), oma-orchidee, Maria-orchidee, Mercedes-orchidee, stronkorchidee, verjaardagsorchidee, Gerard-orchidee. 3 ondervraagden komen met een naam op de proppen die is afgeleid van de kleur of de afmeting van het exemplaar dat hen is voorgehouden of aangereikt: witte orchidee, paarse orchidee, baby orchidee. Tenslotte zijn er nog 7 ondervraagden die geen idee hebben hoe de plant heet en die desgevraagd ook geen naam kunnen verzinnen.

Aankoopplaats

Van de in totaal 78 ondervraagden hebben er 50 wel eens een Phalaenopsis gekocht bij bloemist, tuincentrum of op een plantjesmarkt. 15 ondervraagden zijn wel eens in de supermarkt gezwich voor de verleidingen van deze orchidee en 4 hebben de orchidee als kassakoopje in de bouwmarkt of bij de benzinepomp aangeschaft. 6 ondervraagden beweren ooit een Phalaenopsis rechtstreeks bij de kweker te hebben gekocht of bij een bezoek aan themapark de Orchideeënhoeve (Luttelgeest). 19 ondervraagden zeggen nog nooit een Phalaenopsis te hebben gekocht, al hebben 6 van hen wel ooit een exemplaar cadeau gekregen.

Positieve waarderingsaspecten

Van de Phalaenopsis wordt vooral de schoonheid en kleurenpracht geroemd: 41 van de 78 ondervraagden waarderen dit aspect van de orchidee. Behalve de kleur worden ook de vormaspecten hogelijk gewaardeerd: 28 respondenten voelen zich tot de orchidee aangetrokken vanwege zijn elegante verschijning. Positieve aspecten die verder worden genoemd zijn de langdurige bloei (13), het beperkte ruimtebeslag (11) en het onderhoudsgemak (10). Door 12 ondervraagden wordt opgemerkt dat je voor dezelfde prijs als een bos bloemen iets in huis haalt dat drie of vier maanden bloeit, terwijl je een bos bloemen al na een week kunt weggooiden. Voorts waardeert een aantal ondervraagden de exotische uitstraling van de orchidee (14) en is ook een aantal ondervraagden van mening dat de plant een exclusieve uitstraling (8) heeft, ofschoon de Phalaenopsis toch bepaald niet zeldzaam is en overal te koop wordt aangeboden. Tenslotte waarderen 2 ondervraagden de Phalaenopsis vanwege zijn "rustgevende uitstraling". Desgevraagd blijkt daaronder te worden verstaan dat de orchidee fungeert als een solitaire blikvanger die geen concurrentie hoeft te duchten van andere planten of voorwerpen in de vensterbank.

Negatieve waarderingsaspecten

Uit de interviews komen ook enkele minpunten naar voren, al scoren die duidelijk veel minder hoog dan de pluspunten. Zo vinden 7 ondervraagden de Phalaenopsis eigenlijk te opzichtig en menen 6 ondervraagden dat de orchidee juist banaal en allesbehalve exclusief is. Verder laten 3 ondervraagden weten dat de orchidee een erg "kunstmatig" of "bijna plastic" voorkomen heeft. Het exotische uiterlijk stoot 2 ondervraagden juist af ("inheemse orchideeën zijn veel mooier"). Tenslotte menen 5 ondervraagden dat de Phalaenopsis een erg veeleisende plant is of een plant die snel dood gaat, al voegen sommigen daaraan toe dat dat waarschijnlijk komt omdat zij niet beschikken over "groene vingers".

Interieur

Een belangrijke verklaring voor het succes van de Phalaenopsis zou wel eens kunnen zijn dat de plant het goed doet in ieder interieur. Van de in totaal 78 ondervraagden is in elk geval de overgrote meerderheid (61) de mening toegedaan dat de Phalaenopsis past in elk interieur. Van de 12 ondervraagden die niet die mening zijn toegedaan vindt grappig genoeg de ene helft dat de orchidee beter past in een "klassiek" of "donker" interieur (6) en is de andere helft juist van mening dat de orchidee bij uitstek geschikt is voor een "modern" of "licht" interieur (6). Slechts enkele ondervraagden weten het niet of hebben geen mening (5).

Leeftijd

Verreweg de meeste ondervraagden (48) menen dat de Phalaenopsis een plant is die past bij mensen van alle leeftijden. 18 ondervraagden vinden dat de orchidee meer iets is voor ouderen (60-plussers) en 7 ondervraagden denken dat de orchidee vooral past bij mensen in de leeftijdscategorie van 30-60 jaar. Opvallend is dat maar 2 ondervraagden de Phalaenopsis bij uitstek een plant voor jongeren (30-minners) vinden. 1 ondervraagde merkt scherzinnig op dat de Phalaenopsis vooral een plant voor kleinbehuisden is en daarom vooral bij jongeren (30-minners) en ouderen (60-plussers) past. Slechts een paar ondervraagden weet het niet of heeft geen mening (2).

Associaties

Waar doet een bloeiende Phalaenopsis Nederlanders aan denken? De meeste ondervraagden antwoorden dat de orchidee hen helemaal nergens aan doet denken (30). De mensen die wel een bepaalde associatie bij de Phalaenopsis hebben verwijzen het vaakst naar vlinders (13) of gezichten/onderdelen van een gezicht, zoals een opengesperde mond met een tong (9). Een beetje in het verlengde van dat laatste ligt waarschijnlijk de associatie met een vleesetende plant (2). Andere lichaamsdelen waarmee de Phalaenopsis wordt geassocieerd zijn de vagina (5) en het hart (2). Een klein aantal ondervraagden antwoordt dat de bloem van de Phalaenopsis hen aan andere bloemen doet denken, te weten leeuwenbek (2), viooltje (1) en margriet (1). Sommige ondervraagden denken bij het zien van een Phalaenopsis vooral aan een bepaald land. Genoemd worden Thailand (1), Singapore (1), Indonesië (1) en Japan (1). Andere ondervraagden leggen associatief een link met een bepaalde feestelijke gebeurtenis, zoals bruiloft (1) en verjaardag (1). Tenslotte worden nog genoemd: liefde (2), oma (1), verzorgingstehuis (1), vogel (1), een soort beest (1) en dynamiek (1).

Plaats in huis

Het interview wordt afgesloten met de vraag waar men de gratis orchidee denkt te gaan neerzetten. De Phalaenopsis wordt door bijna iedereen als een huiskamerplant beschouwd want slechts een ondervraagde noemt spontaan een andere plaats dan de huiskamer, namelijk de studeerkamer. 43 van de in totaal 78 ondervraagden vindt de vensterbank van de huiskamer de geëigende plaats om de orchidee neer te zetten. Salon- of bijzettafel worden door 17 ondervraagden genoemd als plaats waar de orchidee komt te staan. 10 ondervraagden zeggen een plekje op dressoir, wandmeubel of andere meubelstuk (dekenkist, flessenrek) op het oog te hebben. Andere plaatsen die genoemd worden zijn op de grond (4) en op de schouw (1). Slechts 2 ondervraagden hebben nog geen idee waar ze de orchidee gaan neerzetten. Overigens laat een van de ondervraagden nog weten dat de badkamer vanwege temperatuur en vooral luchtvochtigheid een uitstekende plaats is om uitgebloeide orchideeën tot rust te laten komen en weer tot bloei te brengen.

Conclusies

Uit de in totaal 78 interviews is naar voren gekomen dat de meeste Nederlanders de Latijnse naam Phalaenopsis niet kennen of niet goed kunnen onthouden. De populaire Nederlandse benaming vlinderorchidee blijkt in werkelijkheid verre van ingeburgerd. Slechts zeer weinig ondervraagden noemde spontaan deze naam. Misschien is het een idee om deze plant in de handel voortaan aan te duiden als de "gewone orchidee" (*Orchis vulgaris*), dan weet iedereen waar we het over hebben. Een plezierige bevinding was dat de meerderheid van de ondervraagden zegt de orchidee bij bloemist of tuincentrum te kopen. Geen enkele plant

verdient het namelijk om tot een kassakoope en impulsartikel te worden gedegradeerd bij supermarkt of bouwmarkt. Uit de interviews blijkt verder dat de Phalaenopsis duidelijk een allemansvriend is, die zich in elk interieur en bij mensen van alle leeftijden thuisvoelt, zij het wellicht net iets beter bij ouderen dan bij jongeren. Hoewel dat vaak niet de meest geschikte plaats is – de Phalaenopsis houdt niet zo van de volle zon – blijkt meer dan de helft van de ondervraagden de orchidee pontificaal in de vensterbank te plaatsen. Vaak heeft hij daar het rijk alleen en hoeft geen andere planten of hooguit een soortgenoot naast zich te dulden. De Phalaenopsis wordt geroemd om zijn schoonheid, kleurenpracht en elegantie en hij roept ook associaties op met verre landen en exotische oorden. Veel ondervraagden gaven te kennen dat de orchidee veel waar biedt voor betrekkelijk weinig geld (“net zo duur als een bos bloemen maar gaat veellanger mee”). Slechts een minderheid van de ondervraagden vond de orchidee opzichtig, banaal of esthetisch niet helemaal geslaagd (“van boven prachtig, van onder een lelijke bos sla en daar tussenin alleen maar stengel”). Maar zelfs deze kritikasters haalden niet hun neus op voor de aangeboden orchidee. Gratis is namelijk mooi meegenomen en er is altijd wel een ander die je gelukkig kunt maken met de Phalaenopsis.